

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและ การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด (EGD with Esophagus Dilatation/pylorus Dilatation)	หน้า 1/8 รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-058 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 11.7 ก.พ. 2568
	ชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ : ศูนย์ส่องกล้องทางเดินอาหาร กลุ่มงานการพยาบาลตรวจรักษาพิเศษ วันที่บังคับใช้ : 11.7 ก.พ. 2568	
ผู้ตรวจสอบ : (นางอุมารังษี พิมพ์สักกะ) ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลตรวจรักษาพิเศษ	ผู้เห็นชอบ : (นางผดวดี สามะ) ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ หัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลอุดรธานี	
ผู้อนุมัติ : (นายทรงเกียรติ เล็กตระกูล) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุดรธานี ตำแหน่ง		

บันทึกการแก้ไข

ครั้งที่	หน้า	รายการแก้ไข	วัน/เดือน/ปี
00	ทุกหน้า	ฉบับใหม่	11.7 ก.พ. 2568

*** หมายเหตุ หน้า 1 QIC จะเป็นผู้บันทึก***

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและ การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด (EGD with Esophagus Dilatation/pylorus Dilatation)	หน้า 2/8 รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-058 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 17 ก.พ. 2568

1. นโยบาย

ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติการพยาบาล ในการดูแลผู้ป่วยที่ส่องกล้องทางเดินอาหารและการขยายหลอดอาหาร หรือ ขยายกล้ามเนื้อหูรูด

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้พยาบาลสามารถให้การพยาบาลผู้ป่วยส่องกล้องทางเดินอาหารและการขยายหลอดอาหารหรือขยายกล้ามเนื้อหูรูดได้ถูกต้อง

2.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับพยาบาลในการปฏิบัติหน้าที่ส่องกล้องทางเดินอาหารและการขยายหลอดอาหารหรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด

2.3 เพื่อให้ผู้ป่วยที่มารับบริการปลอดภัยไม่เกิดภาวะแทรกซ้อน

3. ขอบเขต

ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการเพื่อส่องกล้องทางเดินอาหารและการขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด

4. กลุ่มเป้าหมาย

4.1 แพทย์ผู้ตรวจทำหน้าที่ส่องกล้องตรวจและรักษา

4.2 พยาบาลให้การพยาบาลผู้ป่วยก่อน ขณะและหลังการส่องกล้องทางเดินอาหารและการขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด

4.3 พยาบาลปฏิบัติหน้าที่ร่วมทำหัตถการส่องกล้องทางเดินอาหารและการขยายหลอดอาหารหรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด

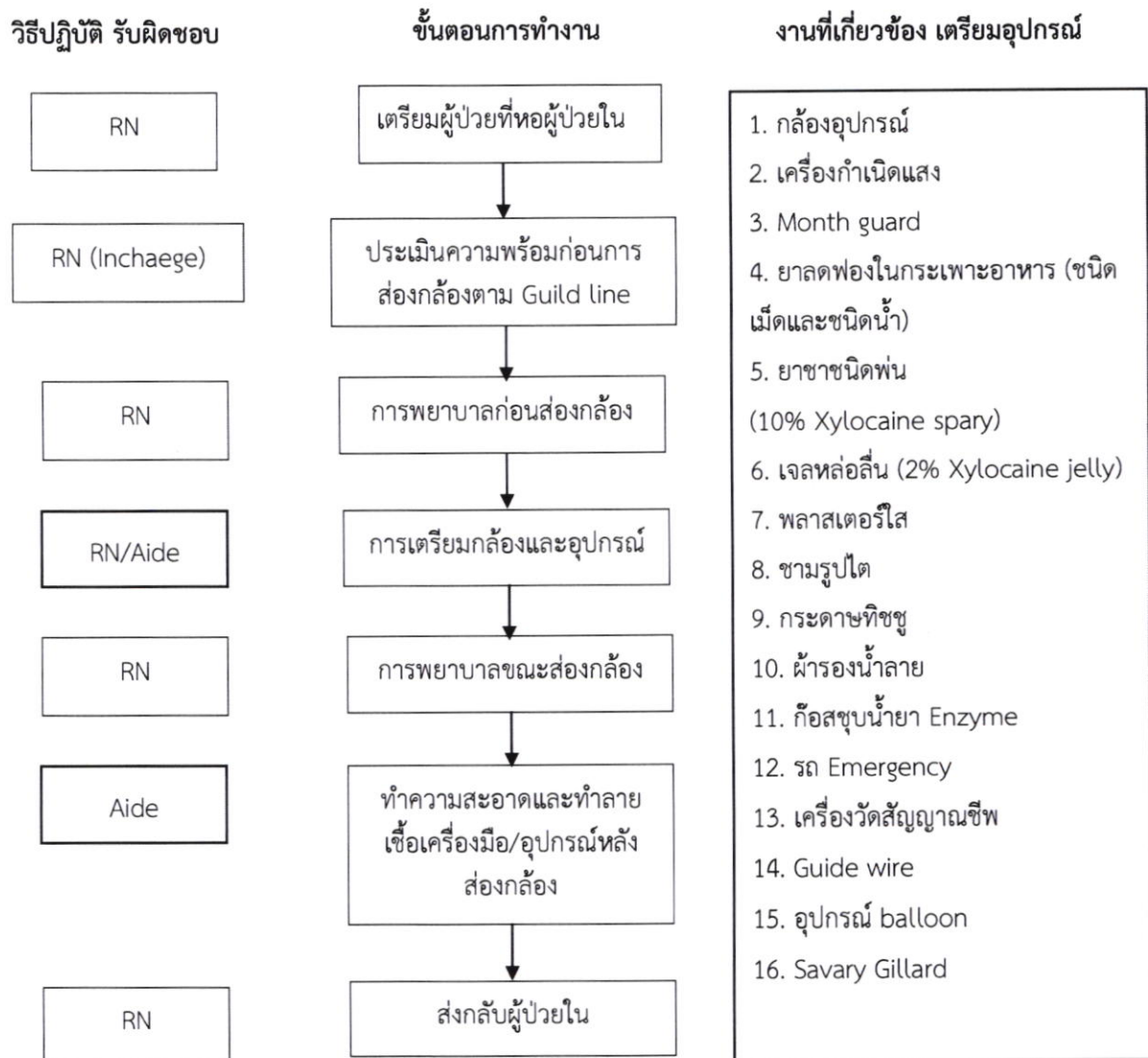
5. นิยามศัพท์/คำจำกัดความ

คือ การถ่างขยายของหลอดอาหารหรือ Pylorus บริเวณที่มีการตีบหรือแคบ ด้วย Savary Gillard หรือด้วย Balloon ขึ้นอยู่กับอาการของผู้ป่วย

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและ การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด (EGD with Esophagus Dilatation/pylorus Dilatation)	หน้า 3/8
		รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-058 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 17 ก.พ. 2568

6. ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติ

6.1 แนวทางการส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและการขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด (EGD with Esophagus Dilatation/pylorus Dilatation) มีขั้นตอนดังนี้

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและ การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด (EGD with Esophagus Dilatation/pylorus Dilatation)	หน้า 4/8
		รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-058 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 17 ก.พ. 2568

6.2 เตรียมผู้ป่วยที่หอบผู้ป่วยใน (พยาบาลประจำหอใน)

- 1) อธิบายให้ผู้ป่วยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และวิธีการตรวจ เพื่อลดความวิตกกังวล
- 2) เตรียมความพร้อมทั่วไปของผู้ป่วย เช่น การตรวจสภาพปอดและหัวใจเช่น CXR EKG เพราะการตรวจใช้เวลานานอาจจะ มีลมจำนวนมากค้างในลำไส้ทำให้ท้องอืดกระบังลมถูกดันขึ้นอาจจะมีส่วนทำให้หายใจลดลง
- 3) ตรวจระบบการแข็งตัวของเลือดผู้ป่วยที่ทำการตรวจ เพราะถ้ามีความผิดปกติการทำงานของตับ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอาการตัวเหลืองผู้ป่วยอาจจะสูญเสียเลือดและเกิดอันตรายได้ การตรวจ serum Prothrombin (PT) จึงมีความจำเป็นถ้ามีความผิดปกติให้แก้ไขอยู่ในระดับปกติก่อน
- 4) ให้ผู้ป่วยงดน้ำและอาหารทางปาก 6 - 8 ชั่วโมงก่อนทำการตรวจ
- 5) วัดสัญญาณชีพเพื่อดูสภาพความพร้อมของผู้ป่วยและใช้เปรียบเทียบกับสัญญาณชีพขณะตรวจ และหลังตรวจ
- 6) แนะนำให้ผู้ป่วยดูแลความสะอาดของช่องปาก และฟันเป็นพิเศษก่อนและก่อนตรวจเพื่อลดกลิ่นปาก ขณะตรวจและป้องกันการติดเชื้อ
- 7) ให้ผู้ป่วยถอดฟันปลอม แว่นตาและของมีค่าออก
- 8) สรรน้ำทางหลอดเลือดดำที่แขนขวาเพื่อสะดวกในการพลิกตัวผู้ป่วยขณะทำการโดยตรวจชนิดของสารน้ำทางหลอดเลือดดำตามแผนการรักษา
- 9.) แพทย์อาจพิจารณาให้ยาปฏิชีวนะตามความเหมาะสม

6.3 เตรียมกล้อง Gastroscopy และการขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด

- 1) กล้องส่องตรวจ Gastroscopy
- 2) กำเนิดแสง (light source)
- 3) Mouth guard
- 4) ยาลดพองในกระเพาะอาหาร (ชนิดเม็ดและชนิดน้ำ)
- 5) ยาชาชนิดพ่น (10% Xylocaine spray)
- 6) เจลหล่อลื่น (2% Xylocaine jelly)
- 7) พลาสเตอร์ใส
- 8) ขามรูปไต
- 9) กระดาษหิซชู
- 10) ผ้ารองน้ำลาย
- 11) ก้อนชุบน้ำยา Enzyme
- 12) รถ Emergency
- 13) เครื่องวัดสัญญาณชีพ
- 14) อุปกรณ์ Snare

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและ การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด (EGD with Esophagus Dilatation/pylorus Dilatation)	หน้า 5/8 รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-058 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 17 ก.พ. 2568

15) อุปกรณ์ balloon

16) Guide wire

6.4 การพยาบาลก่อนการส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้น

- 1) บอกให้ผู้ป่วยทราบถึงวัตถุประสงค์วิธีการตรวจและความรู้สึกขณะตรวจ เพื่อลดความวิตกกังวล และให้ความร่วมมือ
- 2) ชักประวัติผู้ป่วยและบันทึกทางการแพทย์พยาบาล
- 3) ให้ผู้ป่วยนั่งฟัน 10% Xylocianspray 2 - 3 ครั้ง เพื่อให้ชา บริเวณ posterior pharyngeal wall และ hypopharynx (ยาชาออกฤทธิ์ภายใน 2 นาที ออกฤทธิ์อยู่นาน 30-40 นาที) อธิบายให้ทราบว่ายาชา จะช่วยให้ผู้ป่วยสบายขึ้นขณะตรวจ
- 4) จัดท่าให้ผู้ป่วยนอนท่าตะแคงซ้ายหรือนอนคว่ำหน้าลงโดย หน้าไปทางขวา ก้มคอลงเล็กน้อย แขนขวาวางแนบลำตัวให้แขนซ้ายสอดใต้รักแร้แขนขวา ใส่ mouth guard เพื่อให้ใส่สายตรวจได้ง่ายขึ้น และป้องกันการสำลัก
- 5) ประเมินอาการการแพ้ยา ถ้าผู้ป่วยมีผื่นขึ้น ความดันโลหิตลดลง หายใจหอบเร็วรายงานแพทย์ ทราบทันที
- 6) ให้ความมั่นใจกับผู้ป่วยโดยยืนอยู่ใกล้จับมือผู้ป่วยไว้หรือบีบเบา ๆ เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความอบอุ่นใจ และคอยสังเกตอาการเจ็บปวดหรือพลบใจให้ผู้ป่วยทราบว่าพยาบาลรับรู้ในความเจ็บปวดแนะนำให้ผู้ป่วย หายใจลึกๆ เพื่อให้รู้สึกผ่อนคลาย

6.5 การพยาบาลขณะการส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้น

- 1) ผู้ป่วยจะได้รับการส่องกล้องตรวจอย่างเหมาะสมปลอดภัย เริ่มจากการระบุตัวผู้ป่วย การถอดฟันปลอม การจัดท่าที่เหมาะสม
- 2) ทดสอบการชาที่ลำคอ
- 3) จัดท่าทางของผู้ป่วยให้นอนตะแคงซ้าย
- 4) นำที่กันกั๊กกล้องส่องตรวจให้ผู้ป่วยกัดเบา ๆ แพทย์จะใส่กล้องตรวจเข้าทางปาก โดยให้ผู้ป่วยช่วยกลืนซึ่งจะทำให้การใส่กล้องง่ายขึ้น ขณะตรวจอาจมีน้ำลายไหลออกมา พยาบาลจะทำการดูดน้ำลายให้เป็นระยะๆ ห้ามกลืนน้ำลาย เพราะจะทำให้สำลัก
- 5) แนะนำให้ผู้ป่วยหายใจช้า ๆ สูดลมหายใจเข้า-ออกลึก ๆ ยาว ๆ ทางจมูก ไม่เกร็ง ผ่อนคลาย
- 6) ตรวจสอบระดับความรู้สึกตัว วัดสัญญาณชีพ ทุก 10 - 15 นาที
- 7) เตรียมความพร้อมอุปกรณ์ชีวิต ถ้าเกิดมีภาวะวิกฤติขึ้น จะสามารถช่วยผู้ป่วยได้ทันทั่วทั้งที่
- 8) ตรวจสอบสารน้ำที่ให้กับผู้ป่วยดูอัตราการไหล เพื่อจะได้ยาต่าง ๆ ในระหว่างการตรวจได้สะดวก ระมัดระวังสายไม่ให้พันหักงอ

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและ การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด (EGD with Esophagus Dilatation/pylorus Dilatation)	หน้า 6/8
		รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-058 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 17 ก.พ. 2568

9) เนื่องจากขณะทำการส่องตรวจแพทย์จะใส่เข้าไปใน duodenum ผู้ป่วยจะมีการแน่นท้อง คลำดูท้องผู้ป่วยเป็นระยะถ้าแน่นมากอาจมีผลต่อการหายใจของผู้ป่วย ควรแจ้งแพทย์ทราบ

10.) ให้ความมั่นใจกับผู้ป่วย โดยยื่นอยู่ใกล้ๆ จับมือผู้ป่วยไว้หรือบีบเบา ๆ เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความอบอุ่นใจ และคอยสังเกตอาหารเจ็บปวดหรือปดบใจให้ผู้ป่วยทราบว่าพยาบาลรับรู้ในความเจ็บปวดแนะนำให้ผู้ป่วยหายใจลึกเพื่อให้รู้สึกผ่อนคลาย

11) เตรียมการช่วยเหลือให้พร้อม ในกรณีที่เกิดอาหารแทรกซ้อน เช่นหยุดหายใจ ประเมินสัญญาณชีพหลังส่องกล้อง

6.6 พยาบาลปฏิบัติหน้าที่การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด

1) เมื่อแพทย์พบพยาธิสภาพ ต้องการ Dilation พยาบาลเตรียม อุปกรณ์ balloon และ Guide wire

2) พยาบาลนำ Guide wire ให้แพทย์ แพทย์จะใส่ Guide wire ผ่านช่องของกล้องตรวจเข้าไปในกระเพาะอาหารหลังจากนั้นจึงค่อย ๆ ดึงกล้องออกมาโดยยังคงคา Guide wire ไว้ในกระเพาะอาหาร หลังจากนั้นให้ทำการตรวจดูตำแหน่งของ Guide wire ว่าปลายยังอยู่ในกระเพาะอาหารหรือไม่ด้วย fluoroscopy เมื่อแน่ใจว่าตำแหน่งของ Guide wire ถูกต้องแล้วจึงใส่ rigiflex balloon dilator ตาม Guide wire ลงไปในระหว่างที่ใส่ rigiflex balloon dilator ควรตรวจสอบตำแหน่ง rigiflex balloon dilator ด้วยเครื่อง fluoroscopy เป็นระยะจนกระทั่งกึ่งกลางของ rigiflex balloon dilator อยู่บริเวณตำแหน่งของหูรูดของหลอดอาหารส่วนล่าง โดยจะสังเกตได้จากตำแหน่งของกึ่งกลางลูกโป่งซึ่งจะมี ring marker กำหนดไว้ โดยดูตำแหน่งของ ring marker ของลูกโป่งที่สัมพันธ์กับบริเวณยอดกระบังลม (dome of diaphragm)

3) หลังจากที่ได้จัดตำแหน่งให้หูรูดอาหารส่วนล่างอยู่ในบริเวณกึ่งกลางของ rigiflex balloon dilator แล้วจึงทำการขยายหูรูดของหลอดอาหารส่วนล่าง โดยพยาบาลทำการสูบลมเข้าไปภายในลูกโป่ง โดยค่อย ๆ เพิ่มแรงดันภายในลูกโป่งจนถึงประมาณ 10 -15 psi. เพื่อขยายหูรูดของหลอดอาหารส่วนล่างให้มีขนาดเท่ากับลูกโป่ง โดยสังเกตได้จากเอวบริเวณลูกโป่งระหว่างขยายว่าจะค่อย ๆ หายไป จนเป็นเส้นตรงซึ่งบ่งว่าการขยายสามารถได้ผลเต็มที่แล้ว ซึ่งพบว่าหลังจากขยายได้เต็มที่การค้างลูกโป่งทั้งวันนานเพียง 1 นาที

4) พยาบาลค่อย ๆ ปลดลมออกจากลูกโป่ง

5) หลังจากขยายเสร็จ พยาบาลค่อย ๆ ดึงทั้ง guide wire และ rigiflex balloon dilator ออกมา

6) พยาบาลฉีดสารทึบรังสี (Water solution contrast) ประมาณ 5 - 15 ซีซี ลงไปในบริเวณที่อยู่ตรงกลาง (Center channel) ที่ไว้ใส่ guide wire ของ rigiflex balloon dilator แล้วจึงใช้เอกซเรย์ (fluoroscope) ตรวจดูว่ามีการไหลรั่วของสารทึบรังสีออกนอกหลอดอาหารหรือกระเพาะอาหารหรือไม่

7) หลังจากนั้นจึงดึง rigiflex balloon dilator ออก ในกรณีที่สงสัยว่าจะมีการรั่วหรือทะลุบริเวณตรงหูรูดของอาหาร อาจจะต้องมีการเอกซเรย์ซ้ำในท่านั่งหรือยืน ภายหลังที่ใส่สารทึบรังสีแล้ว ในอีก 30 นาที

	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและ การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด (EGD with Esophagus Dilatation/pylorus Dilatation)	หน้า 7/8
		รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-058 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 17 ก.พ. 2568

ถึงหนึ่งชั่วโมงต่อมา ซึ่งถ้ามีการรั่วของสารทึบรังสีเข้ามาในหลอดอาหารจะเห็นสารทึบรังสีค้างอยู่ภายนอกหลอดอาหารโดยที่ไม่ได้ไหลลงกระเพาะไป

7. เอกสารอ้างอิง

American Society for Gastrointestinal Endoscopy. (2000). Understanding Esophageal Dilation.

Retrieved 23 March 2023, from <https://www.asge.org/home/for-patients/patient-information/understanding-eso-dilation-updated>

Hoilat, J.G., & Ross, B.A. (2022). "Esophagogastroduodenoscopy": National Library of Medicine.

Retrieved 27 March 2023, from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK532268/>

Nttcsurgerycenter. (2022). EGD with biopsy. Retrieved 27 March 2023, from <https://www.nttcsurgerycenter.com/flat-rate-2/egd-with-biopsy/>

Nurseinfo.in. (2022). "Esophagogastroduodenoscopy–Purpose, Client Problems, Client Preparation,

Procedure and Post-Procedural Care": Nurseinfo.in. Retrieved 23 March 2023, from <https://nurseinfo.in/esophagogastroduodenoscopy/>

Roy, K.P., & Yusuf, T.E. (2022). "Esophagogastroduodenoscopy (EGD) Periprocedural Care": Medscape. Retrieved 27 March 2023, from <https://emedicine.medscape.com/article/1851864-periprocedure>

8. ตัวชี้วัด

8.1 ร้อยละของพยาบาลที่ให้การพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างถูกต้อง

8.2 ร้อยละของพยาบาลที่ปฏิบัติงานร่วมกับแพทย์ในการส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและการขยายหลอดอาหารหรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด ได้ถูกต้อง

8.3 ร้อยละของผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อน

9. ภาคผนวก

9.1 แบบฟอร์มการประเมินคู่มือการปฏิบัติงาน การป้องกันความผิดพลาดจากการพยาบาลการส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและการขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด (EGD with Esophagus Dilatation/pylorus/ Dilatation)

 โรงพยาบาลอุตรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและ การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด (EGD with Esophagus Dilatation/pylorus Dilatation)	หน้า 8/8
		รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-058 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 17 ก.พ. 2568

ภาคผนวก 9.1

แบบฟอร์มการประเมินคู่มือการปฏิบัติงาน การป้องกันความผิดพลาดจากการพยาบาล
การส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและการขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด
(EGD with Esophagus Dilatation/pylorus/ Dilatation)

วัน เดือน ปี ที่ประเมิน.....

ผู้รับการประเมิน

ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ ระดับ () ปฏิบัติการ () ชำนาญการ () ผู้ช่วยเหลือคนไข้

วิธีการประเมิน () ประเมินตนเอง () ประเมินโดยผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

() เพื่อนร่วมงานคนที่ 1 () เพื่อนร่วมงานคนที่ 2

รูปแบบการประเมิน () สังเกตพฤติกรรม

คำชี้แจง

1. เกณฑ์การประเมิน

1.1 ปฏิบัติได้ครบทุกข้อ คิดเห็น 100% คือผ่านเกณฑ์การประเมิน

2. การให้คะแนน

2.1 ปฏิบัติ หมายถึง ปฏิบัติได้ครบทุกข้อ ให้ 1 คะแนน

2.2 ไม่ปฏิบัติ หมายถึง ปฏิบัติได้ไม่ครบถ้วน ให้ 0 คะแนน

การส่องกล้องทางเดินอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้นและการขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด

(EGD with Esophagus Dilatation/pylorus/ Dilatation)

รายการกิจกรรม	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	หมายเหตุ
1. การพยาบาลก่อนส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้น และการหยุดห้ามเลือดด้วย การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด			
2. การพยาบาลขณะส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้น และการหยุดห้ามเลือดด้วย การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด			
3. การพยาบาลหลังส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้น และการหยุดห้ามเลือดด้วย การขยายหลอดอาหาร หรือขยายกล้ามเนื้อหูรูด			
4. การส่งผู้ป่วยกลับหอผู้ป่วยในหรือการจำหน่ายผู้ป่วยนอก			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....